ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Д. Черевко, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0001-7489-1166

Львівський національний аграрний університет

Г. Тибінка, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0001-6730-1877

Львівський національний університет імені Івана Франка

<https://doi.org/10.31734/economics2020.27.064>

Черевко Д., Тибінка Г. Зовнішньоекономічна діяльність Львівської області

У сучасних глобалізації та інтерналізації значний вплив на розвиток має зовнішньоекономічна діяльність країни загалом та області зокрема. Під зовнішньоекономічною діяльністю розуміємо форму господарської діяльності, що пов'язана з науково-технічною діяльністю й технологією виробництва, а також з експортно-імпортними операціями. Дискусійним в економічній літературі залишається питання ролі зовнішньоекономічної діяльності в економіці країни загалом та області зокрема. Ми вважаємо, що цей елемент економічної діяльності відповідає за забезпечення необхідними ресурсами, технологіями та сучасним обладнанням, необхідним для виробництва орієнтованих на експорт товарів. Необхідно проаналізувати економіко-статистичні показники зовнішнього ринку Львівської області в динаміці та визначити основні тенденції зовнішньоекономічної діяльності на сьогодні та перспективи подальшого розвитку. Основною метою дослідження було окреслення шляхів вдосконалення основних тенденцій зовнішньоекономічної діяльності Львівської області, визначення позитивних і негативних сторін експортно-імпортних операцій та їхнього впливу на функціонування економіки. Сьогодні, в умовах динамічності середовища зовнішньоекономічної діяльності області, на нашу думку, систематичне вивчення стану експортно-імпортних операцій, аналіз тенденцій та перспектив розвитку залишаються актуальними. Для покращання зовнішньоекономічної діяльності Львівської області необхідно розробити й впровадити політику, орієнтовану на збільшення товарного експорту, впроваджувати інноваційні розробки для підвищення якості української продукції з метою досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів на сучасних світових ринках. Водночас, на наше переконання, необхідно зменшити обсяг імпорту на українському ринку.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, товарний імпорт, товарний експорт, експорт послуг, імпорт послуг.

Cherevko D., Tybinka H. Foreign economic activity of Lviv region

In the conditions of modern globalization and internalization, the foreign economic activity of the country in general and the region in particular has a significant impact on development. Foreign economic activity is considered as a form of economic activity, associated with scientific and technical activities and production technology, as well as export-import operations. The question of the role of foreign economic activity in the economy of the country in general and the region in particular remains debatable in the economic literature. The authors of the research believe that this element of economic activity is responsible for providing the necessary resources, technologies and modern equipment necessary for the production of export-oriented goods. It is necessary to analyze the economic and statistical indicators of the foreign market of Lviv region in the dynamics and identify the main trends of foreign economic activity today and prospects for further development. The main purpose of the current article is to study and find ways to improve the main trends of foreign economic activity of Lviv region, identify the positive and negative aspects of export-import operations and the level of their impact on the economy. Today, in the dynamic environment of foreign economic activity of the region, a systematic study of the state of export-import operations, analysis of trends and prospects remains relevant. To improve the foreign economic activity of Lviv region, it is necessary to develop and implement a policy, aimed at increasing merchandise exports, implement innovative developments to improve the quality of Ukrainian products in order to create the necessary level of competitiveness of domestic goods at the modern world markets. Moreover, in the authors' opinion, it is necessary to reduce the volume of imports at the Ukrainian market.

Key words: foreign economic activity, export, import, commodity import, commodity exports, exports of services, imports of services.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність – це сукупність методів і форм торгово-економічного, науково-технічного співробітництва, а також кредитних і валютно-фінан-

сових відносин країни з іноземними державами з метою ефективного використання переваг міжнародного поділу праці [1]. В умовах динамічності економічного середовища пошук шляхів вдоско-

налення зовнішньоекономічних взаємовідносин, у тому числі на рівні області, визначення позитивних і негативних сторін експортно-імпортних операцій та рівень їхнього впливу на функціонування економіки має неабияке значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зовнішньоекономічна діяльність була предметом досліджень багатьох учених, що відображено в їхніх працях. Зокрема, О. І. Павлов [1] розглядає зовнішньоекономічну діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин, а О. А. Єрмакова [2], М. В. Калашник [3], О. А. Сущенко [6] – в регіональному аспекті. Особливості зовнішньоекономічної діяльності підприємств агробізнесу аналізує С. І. Цюлковська [7]. Можливості і ризики підприємств у зовнішньоекономічній діяльності розглядає М. А. Йохна [4]. До зовнішньоекономічної діяльності у процесі реалізації проєктів транскордонного співробітництва звертається М. А. Рубіш [5]. Однак сучасні реалії змушують тримати руку на пульсі, щоб вловлювати тенденції розвитку у цій сфері. З огляду на це важливим є аналіз економічних показників зовнішнього ринку загалом і в розрізі області.

Постановка завдання. У рамках нашого дослідження поставлено завдання проаналізувати стан зовнішньоекономічної діяльності Львівської області і за результатами аналізу окреслити основні її тенденції на сьогодні та перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу. У січні–червні 2020 року експорт товарів підприємств Львівської області становив 1016,9 млн дол. США, імпорт – 1458,8 млн дол. Порівняно з січнем–червнем 2019 року експорт зменшився на 2,7%, імпорт зріс на 2,9%. Від’ємне сальдо зовнішньої торгівлі склало 441,9 млн дол. США (у січні–червні 2019 року також від’ємне – 372,3 млн дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,70 (у січні–червні 2019 року – 0,74).

Підприємства Львівської області проводили зовнішньоторговельні операції із партнерами 160 країн світу. Найбільші частки експортованої продукції належать Польщі (26,3% від загальнообласного експорту), Німеччині (10,0%) та Угорщині (9,3%). Експорт товарів у країни ЄС дорівнював 766,6 млн дол. (75,4%) і зменшився на 3,6% порівняно з січнем–червнем 2019 року. Серед товарів, які Львівщина експортувала у січні–червні 2020 року, переважали електротехнічне обладнання (16,2% від обсягу експорту області), зернові культури (13,2%), меблі (11,7%), палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (11,2%),

жири та олії (9,0%), деревина і вироби з неї (7,3%). Найбільші частки імпорту припали на Польщу (22,4% від загальнообласного імпорту), Німеччину (12,3%) та Китай (10,5%). Імпорт товарів з країн Європейського Союзу становив 852,3 млн дол. (58,4%) і зменшився порівняно зі січнем–червнем 2019 року на 4,3%. Основу імпорту товарів становили палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (10,8% від обсягу імпорту області), електротехнічне обладнання (9,0%), механічне обладнання (8,0%).

У січні–червні 2020 року експорт послуг підприємств Львівської області становив 268,3 млн дол. США, імпорт – 37,1 млн дол. США. Порівняно зі січнем–червнем 2019 року експорт послуг зменшився на 6,7%, імпорт – на 6,4%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами склало 231,2 млн доларів. Коефіцієнт покриття експортом імпорту зменшився зі 7,25 у січні–червні 2019 року до 7,23 у січні–червні 2020 року. Зовнішньоторговельні операції проводили з партнерами 113 країн світу.

Найбільші обсяги експорту послуг у січні–червні 2020 року припали на комп’ютерні (44,5% від загального обсягу експорту), з переробки давальницької сировини (36,5%), а також послуги автомобільного транспорту (7,5%). Обсяг експорту послуг країнам ЄС становив 219,5 млн дол., або 81,8% від загального обсягу експорту, та зменшився порівняно зі січнем–червнем 2019 року на 5,7%. Основними партнерами в експорті послуг серед країн – членів ЄС були Мальта, Німеччина, Данія, Польща та Нідерланди. Серед інших країн світу найбільше послуг надавалося США. Основу імпорту послуг у січні–червні 2020 року складали послуги автомобільного транспорту (21,5%), фінансового посередництва (13,8%), під час ділових подорожей (11,4%) та комп’ютерні (10,6%). Імпорт послуг від країн ЄС у січні–червні 2020 року становив 33,8 млн дол. (91,1% від загального обсягу) та зменшився проти січня–червня 2019 року на 2,8%. Серед країн ЄС основними партнерами в імпорті послуг були Польща і Німеччина. Серед інших країн світу найбільше послуг було одержано від Швейцарії та США.

Упродовж 2019 року в економіку Львівщини залучено 204,8 млн дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що на 67,3% більше, ніж у 2018 році (див. табл.).

Вкладення в економіку області у 2019 році здійснили інвестори з 22 країн світу. Понад половина інвестицій надійшла від партнерів з Кіпру (114,4 млн дол. США). Суттєвими були надходження від партнерів з Польщі (73,0 млн дол. США) та Данії (3,6 млн дол. США).

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу у Львівську область

Країна	Обсяг інвестицій			
	01.01.2019		31.12.2019	
	тис. дол. США	до підсумку, %	тис. дол. США	до підсумку, %
Кіпр	188938,2	19,9	308244,6	27,6
Польща	166520,3	17,6	210245,8	18,8
Німеччина	104937,0	11,1	102347,9	9,2
Нідерланди	86467,7	9,1	96020,9	8,6
Швейцарія	74920,3	7,9	77127,4	6,9
Данія	72671,8	7,7	74662,0	6,7
Австрія	63340,6	6,7	62593,0	5,6
Угорщина	23091,2	2,4	22954,8	2,1

З обсягу прямих іноземних інвестицій, які надійшли у 2019 році, у промисловість спрямовано 84,0 млн дол. США (41,0% від загальнообласного обсягу надходжень), фінансову й страхову діяльність – 70,9 млн дол. США (34,6%), транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність – 34,8 млн дол. США (17,0%).

Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), внесених у Львівщину, на 31 грудня 2019 року становив 1116,3 млн дол. США.

У розрахунку на одного жителя області припало 447 дол. США прямих іноземних інвестицій.

На промислових підприємствах на 31 грудня 2019 року акумульовано понад половину (53,1%) загального обсягу іноземного капіталу області (592,3 млн дол. США іноземного капіталу). Зокрема, у підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів залучено 148,0 млн дол. США, з виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності – 112,0 млн дол. США, у машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування, – 108,8 млн дол. США.

Станом на 31 грудня 2019 року з країн ЄС внесено 942,2 млн дол. США інвестицій (84,4% від загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 174,1 млн дол. США (15,6%). Лідерами в інвестуванні підприємств Львівщини є партнери з Кіпру (308,2 млн дол. США), Польщі (210,2 млн дол. США), Німеччини (102,3 млн дол. США), Нідерландів (96,0 млн дол. США), Швейцарії (77,1 млн дол. США), Данії (74,7 млн дол. США) та Австрії (62,6 млн дол. США). На ці країни припало 83,4% від загальнообласного обсягу прямих іноземних інвестицій. У 2019 році нерезиденти вилучили з економіки області 17,7 млн дол. США свого капіталу. Утрати іноземного

капіталу становили 5,3 млн дол. США. За рахунок коливання валютних курсів у 2019 році обсяг іноземного акціонерного капіталу в області зріс на 16,3 млн дол. США. Загалом, з урахуванням переоцінки, утрат, курсової різниці у 2019 році в економіці області відбулося збільшення сукупного обсягу іноземного акціонерного капіталу на 168,5 млн дол. США, або на 17,8% відносно початку року. Обсяг інвестицій (акціонерного капіталу) з Львівської області в економіку країн світу на 31 грудня 2019 року становив 8,8 млн дол. США.

У зовнішньоекономічній діяльності Львівської області, ми вважаємо, є багато проблем, а саме:

1. Недосконалість законодавчої бази, яка ускладнює збирання документів та реєстрацію суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, недостатній рівень регулювання митних процедур і оподаткування, розвитку ринкової й транспортної інфраструктури;

2. Невідповідність світовим стандартам вітчизняної продукції, що спричинює низький рівень попиту на товари українських підприємств;

3. Виробництво продукції незадовільної якості для виходу на світові ринки.

З огляду на це пропонуємо напрями вирішення вказаних проблем:

1. Удосконалення нормативно-правової бази.
2. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції через впровадження сучасних інноваційних розробок.
3. Забезпечення державного захисту вітчизняних експортерів товарів і послуг.
4. Проведення навчання фахівців у галузі менеджменту та маркетингу для ефективної роботи на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Висновки. Для покращання зовнішньоекономічної діяльності Львівської області та й

інших областей необхідно на державному рівні розробити і впровадити політику, орієнтовану на збільшення товарного експорту. Без інноваційних розробок для підвищення якості української продукції з метою забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів на сучасних світових ринках про жодні зрушення в зовнішньоекономічній діяльності Львівщини не йдеться. Водночас, на наше переконання, необхідно зменшити обсяг імпорту на українському ринку, у тому числі обласному.

Бібліографічний список

1. Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір: колективна монографія / О. І. Павлов та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2019. 269 с.
2. Єрмакова О. А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: інституційні важелі вдосконалення: монографія. Одеса : Інтерпринт, 2014. 311 с.
3. Калашник М. В. Зовнішньоекономічна діяльність в системі структурної трансформації регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Черкаси, 2014. 24 с.
4. Підприємництво і зовнішньоекономічна діяльність: можливості і ризики України: монографія / М. А. Йохна та ін.; за наук. ред. проф. М. А. Йохни. Хмельницький: ХНУ, 2013. 347 с.
5. Рубіш М. А. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання у процесі реалізації спільних проектів транскордонного співробітництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Ужгород, 2014. 21 с.
6. Сущенко О. А. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств регіону в умовах глобалізації: управління та розвиток: монографія. Луганськ: Ноулідж, 2013. 315 с.
7. Цюлковська С. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств агробізнесу: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2019. 20 с.

Стаття надійшла 31.07.2020